

**KOITON NUORISOKUORO —
KOITON LAULU 1952 — 1977**

ELOKUVA- KULTTUURIN PUOLESTA

Suomen
Elokuva-arkisto ry
1957—1977

SAATESANAT

Tämä Koiton Laulun 25-vuotista laulutaivalta esittelevä historiikki on syntynyt syksyllä 1977 kuorolaisten yhteistyönä. Me olemme harrastajakouros, ja historiikkimmekin siis on harrastajahistoriikki. Siinä tuntuu epäilemättä kotileipoisuus. Se, että kuoron historiaa nyt kirjoitetaan vuonna 1977, vaikuttaa myös meidän kirjoittajien näkökulmaan. Kerrota painottuu paljolti tähän vuosikymmeneen, josta meillä on eniten elämyksiä ja tietoa. Ja menneitä vuosiakin me tietysti katsomme nykypäivän valossa, osana nykypäivään johtavaa kehitystä.

Historiikin kirjoittamisen tarve tällaisena 25-vuotisjuhlavuotena oli ilmeinen, ja siksi me ryhdyimme tähän työhön. Monet sellaiset kuulijamme, jotka ovat tutustuneet laulantaamme vasta 1970-luvulla, luulevat, että me emme ole juuri pitempään laulaneetkaan. Ja monet kuvittelevat, ettei kuorolla muuta johtajaa ole ollutkaan kuin Toni Edelman. Tähän lyhytnäköisyyteen historiikki toivoaksemme tuo parannuksen — käy ilmi, että kuorollamme on pitkä perinne, ja että tuohon perinteeseen mahtuu monia merkittäviä saavutuksia, muitakin kuin 1970-luvun voitot.

Historiikkia ovat laatineet useat eri kuorolaiset. 50- ja 60-luvusta on

kirjoittanut Eeva-Liisa Oksanen, 70-luvusta Kalle Mattila. Jaana Lappo on tehnyt kuoron veteraanipariskunnan haastattelun, Kimmo Salmio ja Marjatta Mäenpää ovat kertoneet suhteestamme Raittiusyhdistys Koittoon. Kirjasen taitosta ja ulkoasusta on vastannut työryhmä: Jouko Rytönen, Harald Arnkil ja Kalle Mattila. Arvokasta apua kirjasen koostamisessa ovat antaneet monet muutkin kuorolaiset. Heille kiitoksemme. Kiitämme myös niitä järjestöjä ja yrityksiä, jotka ilmoituksin ja tervehdyksin tekivät mahdolliseksi historiikin painattamisen.

Niin, hyvä lukija. Tästä se alkaa...

Se alkaa

On kesä 1952. Ikimuistoinen olympiakesä. Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto on järjestänyt Jollakseen kisaleirin, jota muistellaan Nuorisoliitossa pitempään kuin itse olympialaisia. On kansainvälistä menoa ja vilinää. Leirillä vierailevat sosialististen maiden urheilijat — tuolla näkyy Neuvostoliiton kultamitaleja napsinut painijoukkue, tuolla pieniä iloisia pohjois-korealaisia, ja samassa kannetaan jo portilta leiripaikalle voittoisa Zatopekin pariskunta.

Illalla on jälleen konsertti. Leirillä ovat jo esiintyneet muun muassa

DDR:n ja Bulgarian laulajat ja soittajat, sekä kuulu neuvostoliittolainen Moisejevin tanssiryhtye. Tänä iltana ovat vuorossa tšekkoslovakialaiset. Lavalle lennähtää nuori Fucik-ryhtye, johon kuuluu sekä orkesteri, tanssiryhmä, että 30–40 hengen kuoro.

Tšekkiläiset aloittavat esityksensä. Heillä on vaaleat pellavaiset asut, valtavat mustat leveälieriset hatut ja hatuissa sulka. Yleisö on haltioissaan. Melkein siinä tuppasivat sukat pyörimään jalassa, ovat mukanaolleet jälkeinpäin kertoneet. Nuorisoliiton johtohenkilöt kurkottelevat eturivissä kaulojaan paremmin nähdäkseen, siinä on Markus Kainulainen, on Olavi Hänninen, Pauli Roos. Ja aletaan ihastella, päivitellä: onpa menoa... Miksi ei meillä suomalaisilla ole mitään vastaavaa? Olisi vaikka tuollainen nuorisokuoro...

— No minä perustan kuoron! sanoo joku vierestä.

Innostunut puhuja on Reino Sandell eli Santtu. Työväenliikkeen taiteellinen sekatyömies ja jokapaikan kulttuurihöylä. Santtu, jolla on aina suunnitelmia monta vertaa enemmän, kuin ehtii panna täytäntöön. Siis VAIN Santtu. Nyt se on ilmeisesti tullut aivan suuruudenhulluksi. Mennyt lopullisesti mies sekaisin.

— Eihän siitä mitään tule, sanotaan. — Mistä siihen rahat otetaan? Eikä kuorolle ole johtajaakaan.

— No mikäs, minä rupean johtamaan, lupaa Santtu.

Se on sitä Santun höpinää, ajatellaan. Kyllä se puhuu ja lupaa, mutta ei siitä sitten mitään tule.

Nuorisoliiton silmäätekevät suunnatavat taas kaihoisat katseensa lavalle, mutta Santtu on vakavissaan. Ja ihan sisuuntunut. Miettii: odotta-kaas, minä vielä näytän! Perustan sen kuoron tosiaan jukopliut...

— En minä osannut silloin pinoakaan soittaa, on Santtu sittemmin kertonut, — mutta kuoron perustin. Otin ensimmäiseksi esiin yhden kansanlaulun, josta ajattelin, että toi soi. Se laulettiin — ja se soi! Siitä innostui koko kuoro, minä tietysti myös, ja niin lähti innostus vieämään eteenpäin. Kuoro oli syntynyt!

Reino Sandell 1952–1954

Reino Sandell eli Santtu oli ammatiltaan maalari, josta oli ajan mittaan tullut varsinainen kulttuurin sekatyömies. Hän sävelsi, sanoitti, näytteli, lauloi, oli pa kirjoittanut näytelmänkin Laukon torpparihäädöistä. Sodan jälkeen hän oli kiertänyt Suomea ristiin rastiin perustamassa SDNL:n osastoja. Mukana olleen ohjelmaryhmän kanssa oli pidetty iltamia, sillä työväenlaulukin voitiin nyt esittää julkisesti. Sandell piti myös ympäri Suomen esiintymiskursseja, joilla ohjattiin nuorisoa musiikki- ja teatteritoimintaan. Innokkaiden oppilaiden määrä lienee noussut yhteensä 5000:een.

Ensimmäisen kuoronsa Sandell ehti perustaa jo ennen sotia Friherrsin VPK:hon. Sodan aikana hänet komennettiin viikon kestäville kuoronjohtajakursseille, jonka jälkeen hänet katsottiin päteväksi johtamaan asevelikuoroja. Väli rauhan aikana hän oli laulanut Aili Virtasen oppilaskuorossa, jossa johtajan into ja uhrautuvaisuus oli tehnyt häneen syvän vaikutuksen. Sandell olikin tämän työväenkuoron varajohtaja.

Sodan jälkeen työväenliike tarvitsi musiikkimiehiä ja Sandellkin alkoi opiskella musiikin teoriaa, aluksi Kosti Kivilahden opastuksella. Työväenliike tarvitsi myös ohjelmaryhmiä ja kuoroja, mikä edellytti myös

mahdollisimman päteviä ohjaajia. Suomessa olikin jo v. 1952 useita työväenkuoroja, mutta nuorisokuoro puuttui.

Heti vuoden 1952 syksyllä Sandell ryhtyi tuumasta toimeen. Jäseniä hankittiin sekä lehti-ilmoituksilla että Nuorisoliiton osastoihin lähetetyillä kirjelmillä, yläikärajana oli 35 vuotta. Raittiusyhdistys Koitto oli luvannut harjoitustilat, joten nimi "Koiton nuorisokuoro" tuntui itseltään selvältä. Kuoro ei kuitenkaan vielä ollut Koiton alajaosto, vaan esiintymiset tapahtuivat Nuorisoliiton nimissä.

Ensimmäiseen kokoukseen tuli jo 40 nuorta, mikä oli selvä osoitus innostuksen määrästä ja tämännäköisen toiminnan tarpeesta. Myöhemmin pyrkijöitä tuli vielä lisää, olivathan Bukarestin festivaalit tähtäimessä. Esiintymistilaisuudet olivat selvästi poliittisia, mm. vappuna 1953 laulettiin ainoana kuorona kansandemokraattien ja kommunistien juhlassa Kaisaniemessä. Tätä ennen kuoro oli jo saanut ensimmäisen voittonsa SDNL:n kuorokilpailuissa.

Koiton Nuorisokuoro oli valittu edustamaan Suomea Bukarestin festivaaleille vuonna 1953, mikä lisäsi jäsenmäärän ennätyslukemiin. Sandell muistelee sen ennen lähtöä olleen peräti 132, mutta matkalle lähti "vain" satakunta laulajaa. Lähtöinnostus festivaaleille oli valtava, koko

osallistujamäärä oli n. 2400, mukana merkittäviä kulttuurihenkilöitä, oopperalaulajia, balettianssijoita ja muusikoita. Osallistuminen merkitsi monille suuria vaikeuksia, usein työpaikasta irtisanoutuminen oli ainoa keino päästä matkalle.

Pääosa suomalaisesta valtuuskunnasta matkusti junalla Neuvostoliiton kautta, sekä meno- että paluumatka oli yhtä juhlaa. Jokaisessa pysähdyspaikassa saatiin valtavat määrät taidokkaasti sidottuja kukkimppuja, asemalaitureilla matkalaiset lauloivat ja tanssivat paikakuntalaisten kanssa. Romania oli suomalaisille eksoottinen ja jännittävä maa, massaturismi ei ollut vielä

alkanut ja monet olivat ulkomailla ensimmäistä kertaa. Kansaa oli täälläkin kertynyt asemille suurin joukoin festivaalijunaa odottamaan ja vauhdin hiljentyessä alkoi ikkunoitten kautta loputon käsien puristelu ja lahjojen vaihto.

Ohjelmistoonsa kuoro oli valinnut suomalaisia kansanlauluja sekä solidaarisuuslauluja, R. Rynäseltä oli tilattu uudet sanat "Finlandiaan". Erään "DNML:n marssin" esityksen jälkeen koettiin mieluisa yllätys: itse säveltäjä A. Novikov kävi henkilökohtaisesti kiittämässä kuoroa. Säestyksestä huolehti sibeliusakatemialaisista koottu orkesteri, jota johti kapellimestari Onni Kelo.

Esiintymisiä oli toistakymmentä, jännittävin ehkä kuorojen kilpailu, jossa päästiin pronssimitalilla palkittujen kuorojen joukkoon. Kuoro esiintyi myös Romanian radiossa.

Paluumatka tehtiin Neuvostoliiton nuorten vieraana, mikä merkitsi tutustumista mm. Kieviin, Moskovaan ja Leningradiin. Moskovan radioon äänitettiin muutama kappale, mm. "Honkain keskellä". Nauhoitus tapahtui myöhään illalla ja matkalaiset olivat väsyneitä, mutta äänittäjä pyrki mahdollisimman hyvään tulokseen ja kuoro sai toistaa esityksensä yhä uudelleen.

Seuraava ulkomaanmatka tehtiin jo v. 1954 Osloon, jossa osallistuttiin pohjoismaisen työläisnuorison 10-päiväiselle leirille, tosin muualtakin Euroopasta oli tullut edustajia. Koitosta lähti sekä kuoro että tanhuryhmä. Reino Sandell voitti leirilä julistetun sävellyskilpailun Verner Jokiruohon sanoittamalla "Pohjolan nuorison marssilla."

Kuoron jäsenmäärä oli heti Bukarestin jälkeen supistunut ja se vaikiintui n. 50 hengeksi. Suurin alkunostus oli mennyt ohi ja nyt oli pyrittävä yhä parempiin saavutuksiin. Tässä vaiheessa Reino Sandell joutui kuitenkin jättämään perustamansa kuoron siirtyäkseen Kemiin musiikkityöhön ja Ajan Laulun johtajaksi. Sinne hän jäikin eläkeikänsä asti, 18 vuodeksi. Näin Koiton Nuorisokuoro menetti innostuneen

ja innoittavan johtajan, joka oli vaivojaan säästämättä vienyt nuorta kuoroa eteenpäin. Juuri Koiton nuorisokuoroa Sandell myöhemmin piti "maailman parhaana opettajana", joka pakotti hänet tutkimaan asioita.

Koiton Nuorisokuoro oli perustamisestaan lähtien kiinteä osa työväenliikettä, mikä tietysti vaikutti sen ohjelmavalintaan. Tämän lisäksi haluttiin laulaa "erilaista" ohjelmistoa eli mieluummin ennen esittämättömiä lauluja. Tämän johdosta tilattiin sävellyksiä ja sovituksia suomalaisilta muusikoilta. Toiminnan alkuaikoina tämä linja ei vielä kovin selvästi tullut ilmi, mutta myöhemmin se oli suuntaa-antava.

Sodan jälkeinen aika oli ollut voimakasta työväen kulttuurin nousukautta, patoutunut luomisvoima pääsi jälleen vapaasti purkautumaan. Nyt haluttiin näyttää, mihin todella pystyttiin. Tämän innostuksen seurausta oli myöskin Koiton Nuorisokuoron syntyminen, sen nuorilla perustajilla oli voimakas tarve sekä kehittää itseään että elvyttää yleistä musiikkiharrastusta työväestön keskuudessa. Kuoron toiminnan alkuaikoina ei kuitenkaan esiintymistilaisuuksien saanti oman liikkeen ulkopuolella ollut kovin helppoa, työväen harrastuksiin ja kulttuuritoimintaan suhtauduttiin usein varsin kielteisesti, jopa

halveksivasti. Kuorolaiset halusivat omalta osaltaan murtaa nämä ennakkoluulot kehittämällä kuoronsa kilpailukykyiseksi ja korkeatasoiseksi.

Onni Kelo 1954 – 1958

Ennen lähtöään Sandell oli järjestänyt kuorolle uuden johtajan, kapellimestari Onni Kelon, joka oli jo Bukarestin matkalla johtanut säästävää orkesteria. Hän oli koulutettu ja ammattitaitoinen johtaja, joka asetti tavoitteet mahdollisimman korkealle. Kuorolaiset olivat tosin innostuneita ja nuoria, mutta vielä kokemattomia ja teoreettinen pohja oli miltei olematon. Niinpä uusi johtaja järjesti tehokkaan musiikinteorian ja äänenmuodostuksen opetuksen, jälkimmäisen opettajaksi saatiin laulaja Oiva Ruhanen. Harjoitustahti oli tiukka, yksi yhteisharjoitus ja yksi kunkin äänen erillisharjoitus viikossa, lisäksi vielä teoriatunnit. Kelo järjesti myös erillisiä musiikki-iltoja, joissa annettiin musiikillista yleisivistystä, esiteltiin orkesteri-instrumentteja yms.

Innolla Kelo ryhtyi myös uusimaan ohjelmistoa, kävi itse sosialististen maitten lähetystöissä hake-massa kansanlaulujen nuotteja, otti kontakteja festivaaleilla sekä tilasi sovituksia suomalaisista kansanlau-luista mm. Jorma Panulalta. Hän halusi kokeilla miehillä ja naisilla

erillistä ohjelmistoa, kuoron sisällä toimi myös mieskvartetti ja naistert-setti. Kelon aikana jäsenmäärä py-sytteli 60:n paikkeilla, vakiojoukko oli muodostunut ja tilapäiset yrittä-jät olivat karsiutuneet.

Jälleen oli ulkomaanmatka edes-sä, tällä kertaa Varsovan festivaaleille v. 1955. Jälleen Koiton Nuori-sokuoro valittiin edustamaan Suo-mea, mukaan pääsi lähtemään 48 kuorolaista. Ohjelmiston harjoitte-luun uhrattiin paljon työtä, erityistä painoa pantiin Sibeliuksen "Juhla-marssin" viimeistelylle. Puolalaisia kansanlauluja esitettiin jo ennen lähtöä, niistä myös tehtiin Yleisra-diossa nauhoitus Varsovan radiota varten. Festivaaleilla oli jälleen edessä osallistuminen kuorojen kil-pailuun, josta saatiin pronssimerkki, kuten Bukarestissäkin. Tällä mat-kalla kuultiin Leningradin ylioppi-laskuoron laulavan Orlando di Las-

son sävellyksiä, joka olikin alkusy-säys kuoron myöhempään madri-gaali-innostukseen. Jo seuraavan vuoden maaliskuussa esitettiin Or-lando di Lasson "Kaikulaulu" omassa konsertissa.

Kelon aikana pidettiin kaksi omaa konserttia (11. 3. 1956 ja 31. 3. 1957), joista jälkimmäinen arvosteltiin Kansan Uutisissa. Arvostelun alussa kiinnitettiin huomiota kuoron har-rastusluonteeseen, joka merkitsi tiet-tyjä rajoituksia. Esitetyistä lauluista mainittiin mm. seuraavaa:

"Väliajan jälkeen laulettu puola-laiset ja suomalaiset kansanlaulu-keijut tuntuivat kokonaisuutena hie-man vaivalloisesti hallituilta joista-kin raikkaista yksityiskohdista huo-limatta. On kuitenkin todettava, että vikaa oli myös näiden ketjujen väki-näisessä ja ennenkaikkea pitkäksi venytetyssä kokoonpanossa. Alku-puolella saatiin sen sijaan kauniita näytteitä kuoron pystyvyydestä tuo-reeseen (Hannikaisen Kevätlaulu) ja hiljaisen lyyriilliseen (Länsiön Viesti-nuotit) tulkintaan. Ohjelman var-mastikin vaativimmat ja samalla on-neksi voitokkaimman esityksen saa-neet laulut olivat Orlando di Lasson Serenadi ja Kaikulaulu, joista eten-kin jälkimmäisen arat kulut tulkittiin todella kauniisti." (Kansan Uutiset 9. 4. 1957.)

Moskovan festivaalit pidettiin v. 1957, kuoro osallistui tällä kertaa 40 laulajan voimalla. Epäonni vaivasi

kuorolaisia aasialaisen influenssan muodossa, kuume nousi sairastu-neilla ennätyslukemiin. Tästä huoli-matta esiintymiset pyrittiin viemään kunnialla läpi, vaikka kömmähdyk-siäkin sattui. Kuorolaisille festivaal-in päätapahtuma oli Suomi-ilta, jossa yhteiskuoro esitti orkesterin säestyksellä "Finlandian" (Ryynä-sen sanoilla), jännitystä lisäsi esityk-sen televisiointi suorana lähetykse-nä. Nuorisokuoron omasta ohjel-mistosta televisioitiin vielä kaksi kappaletta ja erillisestä radioesiinty-misestä sekä johtaja että kuorolaiset saivat kukin oman palkkion.

Tuloksekas yhteistoiminta Kelon kanssa päättyi kuitenkin jo vuoden 1958 keväällä, kun hän lähti Le-ningradiin täydentämään opinto-jaan. Ennen lähtöään hän ehti vielä johtaa kuoroa Raittiusyhdistys Koi-ton 75-vuotisjuhlassa, jonka ku-vauksesta lainattakoon seuraava kohta:

"Oli miellyttävää todeta aito ete-lämainen syke Tadeusz Sygietynskin puolalaisissa kansanlauluissa, jotka vuorostaan Nuorisokuoro esitti yh-dessä orkesterin kanssa Onni Kelon mukaansatempaavalla johdolla. Tarvittaessa käytettiin seitinohutta pianissimoa, jollaista yleensä koti-maiset kuorot eivät pysty hallitse-maan." (Kansan Uutiset 21. 4. 1958.)

Muita todistuksia kuoron tasosta olivat voitot SDNL:n kulttuurikil-pailuissa Hyvinkäällä ja Turussa v.

1956 sekä Uudenmaan nuorten kuorokilpailussa seuraavana vuonna. Vuonna 1957 saatiin toinen vielä merkittävämpi voitto, kun kuoro sai ensimmäisen sijan Suomen Nuorison Edustajiston kulttuurikilpailuissa, samaan tulokseen pääsivät kuoron naiset erillisellä kilpailuohjelmistollaan. Kelo oli johtajakauteen luonut kuorolle vankan perustan ja saattoi hyvällä omallatunnolla jättää työnsä seuraajalleen.

Laulaminen ei tänä aikana ollut suinkaan kuorolaisten ainoa harrastus. Työn ohella toimittiin usealla taholla suorastaan kuumeisen innokkaasti. Pelkästään festivaalimatkojen järjestely vaati valtavasti tarmoa, sillä rahat oli kerättävä tavalla tai toisella. Kuorolaiset järjestivät yötansseja ja rukouslauantai-iltoja, keräsivät jätepaperia, avustivat Koiton kahvilassa, pitivät myyjäisiä jne. Edellä mainitut musiikkikerhoillat vaativat nekin omat järjestelynsä, vaikka Kelo itse vastasikin niistä suurimmalta osin. Kulttuuritalon rakennustalkoisiin kuorolaiset uhrasivat satoja työtunteja, pelkästään vuodeksi 1956 asetettu 600 tunnin tavoite ylitettiin 194 tunnilla. Suurin osa kuorolaisista toimi aktiivisesti myös muissa järjestöissä, erityisesti Nuorisoliitossa ja Raittiusyhdistys Koitossa. Tämäkään ei vielä riittänyt, vaan usein harjoitusten jälkeen keskusteltiin kiihkeästi tuntikausia. Kaikki tämä verotti

osaltaan harjoitusintoa, johon Kelo usein olikin tyytymätön, uhkasipa kerran erotakin äänenmuodostuksen laiminlyömisen vuoksi. Kuorolaiset olivat kuitenkin kaikki nuoria, into oli valtava ja se piti purkaa joka taholle.

Tiheitä johtajanvaihdoksia 1958 – 1961

Ennen Leningradiin lähtöään Kelo oli hankkinut uudeksi johtajaksi kapellimestari Mauri Hongiston, joka oli juuri suorittanut diplomin säveltämisessä. Jo Kelon aikana kuoro oli saanut tutustua hänen sävellyksiinsä "Oi Ukko Uikari" ja "Ken söi kesävoion" sekä sovituksen "Tyttö istui kivellä", erityisesti viimeainitusta tuli oikea suosikkikappale, joka säilyi pitkään kuoron ohjelmistossa. Hongisto jatkoi Kelon linjaa asettamalla taiteelliset päämäärät korkealle ja pyrkimällä mahdollisimman puhtaaseen sointiin. Myös ohjelmistolinja säilyi entisen kaltaisena.

Kuorolaiset pitivät Hongistosta, joka saattoi olla liiankin lempeä paimennettaviaan kohtaan. Hän luopui kuitenkin kuorosta Rautatieläisten mieskuoron hyväksi vuoden 1958 syksyllä.

Seuraavaksi johtajaksi saatiin kapellimestari Anatol Lybimov, mutta hänen toimintakautensa kesti vain puli vuotta. Omana lisänä ohjelmistoon hän toi itse sovittamiaan venäläisiä kansanlauluja. Hänen aikanaan pidettiin Koitossa kevätmatinea, josta Kansan Uutiset kirjoitti mm. seuraavaa:

"Kuoron johtaja Anatol Lybimov on herkkäsävyinen ja lämmin muusikko. 36-jäseninen kuoro laulaa yleensä puhtaasti, mutta sanojen lausunnan toivoisi selkeämmäksi samoin kuin äänenmuodostuksellisessa puolessa on koulutusta edelleen jatkettava." (Kansan Uutiset 27. 4. 1959.) Kappalevalinnasta arvostelijalla oli hieman huomautettavaa:

"Muu ohjelmisto oli hidasyrytmisempää laulanta, joka paikoin muodostui liiankin yhteenkasatuksi ja aiheiltaan jopa nuorisolle vähemmän tutuksi. Ohjelmiston valinnassa olisi mielestämme syytä juuri nuorisokuoroa ajatellen valita laulut ikäkauden reippaan hengen ja ilon mukaisesti, sillä siinä nuoriso voi antaa parastaan. Jokin tunnelmalaulu sinne tänne on vaihtelun vuoksi paikallaan, mutta säästeliäästi, ettei vauhti kärsisi."

Ehkäpä ohjelmisto oli todella muodostunut liian raskassoutuiseksi, sillä jo vuoden 1958 elokuussa oli kuoron johtokunta todennut: "Pyritään hankkimaan ohjelmistoon iloisia ja reippaita lauluja." (Johtok. pöytäk.

13. 8. 1958.) Lievästä kurinpalautuksesta taas kertoo johtokunnassa Lybimovin toimikauden alussa tehty päätös: "Kuoron harjoituksissa ei puhuta ja käsityöt jätetään kotia". (Johtok.pöytäk. 2. 2. 1959.)

Festivaalimatkat olivat toistuneet joka toinen vuosi ja innostus alkoi jo laskea. Wienin festivaaleille v. 1959 lähtikin vain viitisentoista kuorolaista. Kuoron laulaja Yrjö Valtonen valittiin lähtijöistä johtajaksi, mikä merkitsi lähinnä äänen antoa kuorin laulun alussa. Esitettävät kappaleet oli valittu pientä kuoroa varten. Kuorokilpailuun osallistuttiin kuitenkin Koiton nuorisokuoron nimellä ja tällä tavoin hankittiin taas perinteellinen pronssisija.

Syyskaudelle 1959 oli jälleen hankittu uusi johtaja, kapellimestari Armas Niemi, joka oli ollut Kullervo-kuoron varajohtaja. Johtajakysymyksestä oli tullut keskeinen ongelma, johtajien tiuhan vaihtumisen myötä kuorolaisten osallistuminen oli laimentunut. Heti syyskauden alussa päätettiin pitää jäsenhankintakilpailu, jokaisen kuorolaisen oli tuotava ainakin yksi laulaja. Samassa yhteydessä muistutettiin, että uusien jäsenten viihtymisestä on myös jatkossa huolehdittava. Toiminnan lamaantumisen syitä ei etsitty yksin johtajien vaihtumisesta, kuorolaiset harjoittivat myös itsekritiikkiä pyrkien näkemään myös oman osuutensa tapahtumien kulussa.

Niemen johtajakausi päättyi jo vuoden 1960 helmikuussa, eikä tilalle saatu enää uutta koulutettua johtajaa. Kuoro valitsikin keskuudestaan johtajaksi Matti Skoutin, joka oli ollut jäsenenä vuodesta 1953 ja aina tarvittaessa toiminut varajohtajana. Skoutti ei ollut saanut tähän tehtävään koulutusta, mutta sitkeästi ja tunnollisesti hän yritti parhaansa. Kuorolaisen nousu johtajaksi ei aiheuttanut hajaannusta, kaikki ymmärsivät kuoron olemassaolon olevan kyseessä ja pyrkivät parhaansa mukaan tukemaan johtajaansa. Harjoituksia pidettiin kaksi kertaa viikossa kuten ennenkin ja tuloksista mainittakoon ensimmäinen sija sekä SDNL:n Helsingin ja Uudenmaan piirin että Kuopion kesäkisojen kuorokilpailuissa v. 1960.

Kuoron jäsenmäärä oli kuitenkin laskenut jatkuvasti ja v. 1960 se oli enää parinkymmenen paikkeilla. Jäsenten vähyydestä ja eri äänten epätasaisuudesta tuli jatkuva ongelma, samaan aikaan muillakin kuoroilla oli jäsenpulaa. Seuraavana vuonna yritettiin poistamalla siihen asti voimassa ollut 35 vuoden ikäraja saada entisiä jäseniä takaisin, mikä aluksi osittain onnistuikin.

Onni Kelon paluu ja kuoron lakkauttaminen 1961 – 1962

Syksyllä 1961 Onni Kelo palasi Leningradista ja otti jälleen kuoron haltuunsa. Toimintaa ei enää saatu kunnolla alkamaan, jäsenpula vaivasi ja Kelo joutui luopumaan johtajuudesta muitten töittensä takia. Tämänkin jälkeen innokkaimmat yrittivät vielä jatkaa, mutta vuoden 1962 alussa oli todettava toiminnan itse asiassa loppuneen. Niinpä vuosikokouksessa 29. 1. 1962 päätettiin, että Koiton Nuorisokuoro olisi olemassa enää vain paperilla, mutta Koiton Nuorisoklubille jätettiin valtuudet tarvittaessa jatkaa kuoron toimintaa. Kuorolaisia kehoitettiin liittymään muihin kuoroihin, lähinnä Koiton Sekakuoroon ja Kullervo-kuoroon. Näin masentavasti päättyi kuoron 10. toimintavuosi.

Syitä toiminnan loppumiseen löytyy useita. Edellä on mainittu tiheät johtajavaihdokset, jotka selvästi lamaannuttivat kuorolaisten intoa. Lisäksi koulutettuja johtajia oli vaikea saada, sitoutuminen selvästi vasemmistolaiseen toimintaan saattoi aiheuttaa vaikeuksia sekä varsinaisessa leipätyössä että sen ulkopuolella. Aiemmin tarmoa pursuneet perustajajäsenet olivat ikääntyneet, menneet naimisiin, muuttaneet, toiset taas nielaisi muu järjestötyö. Kuoro-

laisten muu musiikkikoulutus oli ollut miltei olematonta, kuoroharrastus vaati yllättävän paljon. TV teki tuloaan, iltamaperinne taantui ja harrastustoiminta väheni, esiintymistilaisuuksia ei muutenkaan ollut yhtä paljon kuin aikaisemmin. Raskein mielin uskollisimmat kuorolaiset hajaantuivat kukin omalle taholle.

Uusi aloitus ja uusi nimi 1962 – 1964

Helsingin festivaaleilla v. 1962 ei siis Koiton Nuorisokuoro esiintynyt lainkaan, vaikka sen jäsenet olivat tähän suurtahtumaan innolla valmistautuneet. Festivaaleja varten oli kyllä koottu suuri yhteiskuoro, jossa esiintyi moni entinen nuorisokuorolainenkin, tosin nyt valitsemansa uuden kuoron jäsenenä. Koiton Nuorisokuoron lopettaminen tuntui kuitenkin joidenkin entisten jäsenien mielestä turhalta ja ennaaikaiselta ja heti syksyn tultua päätettiin aloittaa uudelleen. Johtajaksi saatiin entinen kuoron jäsen Pirkko Poukka, joka opiskeli Sibeliuksen Akatemiassa laulua. Alun perin päätettiin perustaa vain pieni kuoro, jäseniä oli ensin 16, mutta myöhemmin saatiin muutama lisää.

Harjoituksia päätettiin vanhaan tapaan pitää kahdet viikossa, toinen

erillis-, toinen yhteisharjoituksena. Kaikkien kuorojen alituinen huoli eli rahanpuute oli nyt tavallista vaikeampi ja johtajankin palkkio piti aluksi kantaa kolehtirahoina. Harjoituksissa ei kaikilla ollut edes nuotteja, lauluihin saatettiin monistaa vain sanat. Ohjelmisto oli vuoden 1963 toimintakertomuksen mukaan "valtavan kirjava", mikä merkitsi edelleen madrigaaleja, kansanlauluja ja työväenlauluja, mutta myös viihdesävelmiä. Poukan aikana otettiin ensimmäisen kerran ohjelmistoon eteläamerikkalaiset sävelmät eli "lattarit", myöhemmin päädyttiin erityisesti kuubalaisiin lauluihin. Sovituksia kuorolle saatiin

mm. Kai Pahlmanilta ja Pentti Lassaselta. Kevyen linjan toivottiin lisäävän kuoron esiintymismahdollisuuksia.

Esiintymisistä ei kyllä ollutkaan puutetta, esim. v. 1963 laulettiin 24 eri tilaisuudessa, joista erikseen mainittakoon kahden laulun esittäminen Tesvisiossa. Kuorokilpailuista korjattiin useita voittoja, vuonna 1963 SDNL:n sekä Uudenmaan piirin että valtakunnallisissa kilpailuissa, samoin kävi seuraavana vuonna ja kesäkuussa 1964 voitettiin raittiuväen henkiset kilpailut Lahdessa. Lokakuussa 1963 pidetyn matinean arvosteli Kansan Uutiset seuraavasti:

"Raittiusyhdistys Koiton nuorison piirissä toimiva lauluyhtye lauloi sunnuntaina Koiton juhlasalissa täydelle kuulijakunnalle. Tilaisuudesta jäi mieleen varsin myönteinen ja pirteä kuva. Ohjelman alkupuolelle oli tosin valittu sävellyksiä, jotka vaatisivat suurempaa kuoroa (laulajia oli vain 21), joten siellä sautuivatkin enimmäkseen rikkeet, ennen kaikkea joskus piinallinen säveltason nousu joissakin äänissä. Liiallinen ponnistaminen suuren voimallisen nousun aikaansaamiseksi johtaa helposti kontrolloimattomaan äänenkäyttöön ja siitä kärsii ensimmäiseksi säveltaso. Siksi ei yhtyeen johtajan, temperamentikkaan Pirkko Poukan eloisa dynamiikkaan aina pelastanut eräänlaisen himmeyden vaikutelmalta. Edelläoleva ei ole tarkoitettu moitteeksi – vain viitteeksi ohjelman valinnassa.

Nuorekas, eloisa rytmikka ja sujuva teksti julkipuoliskon lauluissa oli nautittavaa kuultavaa. Nuoruden edut, joustavuus ja kepeys, tulivat mieluisasti esille." (Kansan Uutiset 1. 11. 1963)

Poukan aikana kuoro muutti nimensä Koiton Lauluksi, päätös tehtiin 28. 1. 1963 pidetyssä vuosikokouksessa. Ikärajan oli poistettu jo aikaisemmin, joten enää ei voitu kulkea nuorisokuoron tunnusten alla.

Poukan johtajakausi päättyi vuoden 1964 lopulla ja kuoro menetti

johtajan, joka oli sen kanssa jakanut ilot ja surut. Kuoro oli pieni, mutta sen asema oli vakiintunut, enää ei ollut puhuttakaan lopettamisesta. Vaikka Koiton Laulu oli Poukalle ensi yritys hänen kuoronjohtajaurallaan, oli kuitenkin tiiviillä työkentelyllä saatu paljon aikaan.

Uudeksi johtajaksi saatiin vasta valmistunut musiikin lehtori Toivo Korhonen, jolla oli jo aikaisempaa kokemusta kuoronjohtajana. Ensi töikseen hän joutui vastaamaan kuoron ensimmäisestä levytyksestä. Tilaaja oli Akateeminen Sosialistiseura ja levyille tulivat "Taistelulaulu", "Taistojen tiellä", "Rauhanpuolustajien marssi", "Buchenwaldin hälytys" sekä "Heinäkuun 26. päivän marssi". Korhonen oli päämäärästään tietoinen johtaja, joka halusi luoda ilmaisulle vankan pohjan painottamalla äänenmuodostuksen ja musiikin teorian merkitystä. Erityistä huomiota hän kiinnitti myös tekstin selkeyteen ja äänen puhtauteen. Johtajan pitämät harjoitukset olivat antoisia ja innostavia, turhaa puhetta ja hälinää ei lainkaan ollut. Niinpä kukin saattoi itse havaita intensiivisten harjoitusten tuottaman edistyksen. Korhosen omien sanojen mukaan kuorossa vallitseva luja yhtenäisyys ja veljellinen henki juuri kiinnitti hänet kuoroon.

Kuoron jäsenmäärä oli hieman noussut, Korhosen aikana se pysyt-

teli 25 laulajan vaiheilla, lisäksi vaihtuvuus oli vähäinen. Miehillä oli omaakin ohjelmistoa, miesäänten taso olikin tällöin naisia parempi. Ohjelmisto pysytteli edelleen osittain kevyellä linjalla, ikivihreitä laulettiin yhä, mutta myös madrigaalien osuus kasvoi. Korhonen sovitti itsekin kuorolle sikermän suomalaisia kansanlauluja sekä joitakin joululauluja.

Vuonna 1965 korjattiin jälleen mestaruus SDNL:n kulttuurimestaruuskilpailuista. Seuraavan vuoden päätapahtumat olivat kaksi matineaa, jotka järjestettiin erityisellä huolella. Ensimmäinen pidettiin maaliskuussa ja sen yhteydessä tiedusteltiin yleisön mielipidettä esitettävistä lauluista sekä mahdollisia toivomuksia. Tiedustelun perusteella järjestettiin marraskuussa uusi matinea, jonka nimeksi pantiinkin "Toivon mukaan", viittaus sopi sekä ohjelmistovalintaan että kuoron johtajan nimeen.

Koiton Laulu ei ollut kuitenkaan Toivo Korhosen ainoa kuoro, sillä hän toimi myös Kansalliskuoron johtajana, mikä lopulta vei hänen aikansa kokonaan. Hän oli kuitenkin ehtinyt tehdä perusteellista työtä Koiton Laulun hyväksi ja taso oli selvästi noussut. Valitettavasti hänen lähdettyään kuoro joutui kohtaamaan entiset vaikeutensa johtajien tiheän vaihtumisen ja jäsenkadon muodossa.

Taas johtajanvaihdoksia 1967 – 1970

Korhosen lähdettyä oli edessä uuden johtajan hankkiminen, yhtenä keinona käytettiin ilmoituksen paneamista Sibeliuksen Akatemian seinälle. Ilmoitukseen vastasi vastavalmistunut kanttori-urkuri Antero Holopainen. Moni laulaja oli kuitenkin ehtinyt lähteä toiseen kuoroon. Vuonna 1967 aktiivisten jäsenten määrä oli enää 12, mutta tasapaino eri äänten välillä pystyttiin kuitenkin säilyttämään. Esiintymisiä oli harvoin, vuonna 1967 vain kaksi, mutta silti jaksettiin sitkeästi pitää sekä erillistä yhteisharjoitusta kerran viikossa. Johtokunta pyrki selvittämään tapahtunutta kehitystä vuoden 1967 toimintakertomuksessa seuraavasti:

"Toiminnallisesti kuoromme taso ei ole ollut edellisen vuoden luokkaa, mutta kuitenkin toimintamme on jatkunut säännöllisenä ja aktiivisena kaikista vaikeuksista huolimatta. Taloudellinen lamakausi heijastuu myös harrastustoiminnassa, koska rahatilanne muodostuu myös amatöörilaulajien kannalta vaikeammaksi ja näin ollen monet kuoromme jäsenet ovat joutuneet korvaamaan entisen harrastustoimintansa ylimääräisillä työpanoksilla, joka taas aiheuttaa passiivisuutta kuoro-toiminnassa."

Ohjelmisto pyrittiin edelleen pitämään "erilaisena" ja entisen käytännön mukaan laulettiin yhä madrigaaleja, kansanlauluja ja ikivihreitä. Leipätyö vei kuitenkin Antero Holopaisen pois Helsingistä vuoden kestäneen yhteistyön jälkeen.

Uusi johtaja oli jälleen kanttori-urkuri, Paavo Korhonen, joka leppoisana miehenä tuli hyvin toimeen kuoronsa kanssa. Kuorolla oli kuitenkin suuria vaikeuksia, tenorikato vaivasi, uusia laulajia ei saatu, mutta pysyvä jäsenistö oli kuitenkin erittäin aktiivista. Pientä kuoroa vaivasi myös rahapula, ilmiö oli tuttu jo edellisiltä vuosilta. Harjoitustahti oli kuitenkin entinen, ehdittiinpä avustamaan Koiton sekakuoroa "Terässinfoniassa", tilapäistä apua annettiin myös Kulttuuritalon kuoron bassoille. Keväällä 1969 saatiin aikaan jopa oma matinea. Tilaisuutta avusti kuoron entinen laulaja, kirjailija Reijo Lehtinen, lukemalla erään novellinsa.

Ohjelmiston valintaperusteista mainitaan vuoden 1969 toimintasuunnitelmassa seuraavaa: "Ottaessamme mukaan enemmän kevyempää musiikkia on meillä mahdollisuudet paremmin saada uusia laulajia, samoin kuin esiintymisiäkin." Johtaja myös sovitti kuorolle muutamia lauluja.

Korhosenkin johtajakausi kesti vain vuoden ja syksyllä 1969 kuoro sai uuden johtajan kanttori-urkuri

Erkki Tammelasta, joka oli jo keväällä ollut matineassa säestäjänä. Tulevaisuus ei kuitenkaan näyttänyt hyvältä, ja vuoden 1969 vuosikertomuksessa oli todettava: "Yleinen ajan henki ei ole kuorolaululle edullinen."

Erkki Tammelan tullessa johtajaksi kuorolaiset tunsivat olevansa aallonpohjassa, harkittiinpa vakavasti kuoron lopettamistakin. Vielä ei kuitenkaan haluttu luopua ja tilanteesta yritettiin etsiä ulospääsyä. Niinpä vuodesta 1970 päätettiin tehdä yhteistoimintavuosi, mikä merkitsi yhteyksien kiinteyttämistä eri järjestöihin ja muihin Koiton jaostoihin. Päätös osoittautui ajan mittaan onnistuneeksi, mutta aivan heti ei tuloksiin päästy. Keväällä 1970 kuoro levytti Lenin-LP:lle laulun "Neuvostojen puolesta" ja "Sumermarssin".

Samaan aikaan, kun kuoro kappaili olemassaolostaan, oli syntynyt ja merkittävästi kasvanut n.s. uusi laululiike, joka pyrki löytämään työväenmusiikille uusia muotoja. Tämä innostus ei kuitenkaan koskettanut työväenkuoroja ja niiden ohjelmistoa, uusia lauluja esittivät lähinnä solistit tai ohjelmaryhmät. Uuden laululiikkeen edustajien mielipiteistä 60-luvulla kuvaa hyvin seuraava Kaisa Korhosen lausunto: "Tuolalaiset radikaalit taidekäsitketykset olivat aika yksiviivaisia; me lauluntekijät ja -esittäjät olimme muun

muassa sitä mieltä, että kuorolaulun aika on ohi." (Koiton Laulun MAA-levyn takakansiteksti 1974.)

Toni Edelmänn 1970 —

Kesäkuussa 1970 Koiton Laulun tytöt osallistuivat Suomen Demokraattisen Nuorisoliiton kulttuurikilpailuihin Jyväskylässä. Ohjelma "Seitsemän vuosikymmentä — seitsemän laulua" kertoi työläisnaisliikkeen historiasta, ja sillä tytöt saavuttivat kolmannen sijan. Erkki Tammela oli tälle matkalle saanut säestäjäksi asuintoverinsa Toni Edelmannin. Toni oli päättelemässä opintojaan Sibelius-Akatemiassa, ja jo vuonna 1968 hän oli liittynyt Agit-Propiin. Kun Tammela syksyt 1970 jätti Koiton Laulun kiireitensä vuoksi, Toni oli käytettävissä; kuoro oli hänelle jo tuttu. Tonia oli alkanut kiinnostaa ajatus työväenkuorosta, ja yleensä kuorolaulu, jota tuossa laulu liikkeen radikaalissa kapaloaiheessa pidettiin yksinkertaisesti vanhentuneena.

Tammelalta jäänyt Koiton Laulu oli pieni, siinä oli alun toistakymmentä laulajaa. Vuoden 1970 kuoron ohjelmisto määriteltiin taistelevaksi. Mainitun naisten laulusarjan lisäksi "toinen mainittava ohjelmistomme oli pikkujouluohjelmisto. Siinä suhtauduttiin kriittisesti joulun mässäilyyn, lahjojen ostoon luottokortilla ja

yleensä joulun kaupallisuuteen." Edelleen laulettiin myös kuubalaisia taistelu- ja kansanlauluja (esim. "Guerrillero" ja "Yo si tumbo cana"). Kuoron ohjelmistoon kuului myös sketsejä, joilla lisättiin sanoman iskevyyttä. Suurempia kuoro-teoksia kuorolaiset harjoittelivat avustaessaan Koiton Sekakuoroa. Tuolloin esiintyviä poliittisia ryhmiä oli vain kourallinen ja tästä syystä ison ohjelmaryhmän kokoinen Koiton Laulu sai paljon esiintymispyyntöjä.

Seuraavana vuonna voitiin todeta Koiton Laulun aktiivisuuden nousseen. Oli lakkotaistelujen kevät 1971, ja kuoron ohjelmistoa luonnehdittiin osallistuvaksi. Harjoiteltiin edelleen kahdesti viikossa, pidettiin musiikinteorian kerhoa, valmisteltiin Nuorisoklubin kanssa ohjelmaa "Mitä on kolmas maailma", esiinnyttiin keskimäärin joka toinen viikko, avustettiin edelleen Sekakuoroa, hankittiin varoja vastaanottamalla veikkauksia Koiton Riennon kanssa ja toukokuun lopulla käytiin Leningradissa tutustumassa Leningradin radion lapsikuoroon. Samalla Koiton Laulukin antoi pienen konsertin, jonka radio nauhoitti. Toimintaa pyrittiin siis laajentamaan niin, että siitä tuli entistäkin kiinnostavampaa. Suunnitelmia oli kuitenkin enemmän kuin mahdollisuuksia. Vanha unelma, oman säestysryhmän saaminen, ei toteutunut:

kuorolaiset olisivat nimittäin halunneet opetella soittamaan kitaraa. Toni oli aktiivisesti mukana kaikessa toiminnassa. Lisäksi hänen tehtäväkseen tuli toimia eräänlaisena Koiton Laulun PR-miehenä, joka hankki laulajia ja keikkatilauksia.

Yksi Toni Edelmannin suunnitelmista oli työväenkuorojen ohjelmiston kartuttaminen. Kun sopivaa uutta materiaalia oli vähän, sai Toni sovittaa lähes kaikki Koiton Laulun uudet kappaleet. Ja kun myös kuoroista kiinnostuneita säveltäjiä oli vähän, ryhtyi Toni myös säveltäjäksi: Koiton Laulu sai ohjelmistoonsa mm. Matti Rossin sanoihin sävelletyn laulun "Ruokoinen huilu".

Vuonna 1972 Koiton Laulu keskittyi edelleen kansainvälistä soli-

daarisuutta ja työväenlaulua agitoiviin lauluihin. Ohjelmassa pysyivät mm. "Bella ciao" ja "Yhteisrintama", uusia lauluja olivat taas Kaj Chydeniuksen "Natalia" ja "Kalliolle kukkulalle". Kevätkaudella kuoro vieraili Tallinnassa Kallev-suklaatehtaan naiskuoroa tapaamassa. Tehtaalla pidettiin yhteiskonsertti, minkä lisäksi Koiton Laulu esiintyi Tallinnan television suomenkielisessä ohjelmassa.

Alkuvuoden 1973 saavutuksia oli ensimmäisen oman LP-levyn tekeminen. Koiton Sekakuoron kanssa tehty levy "Loista tähti loista" sisälsi venäläisiä kansanlauluja. Koiton Laulu vei itsekin ystävyysterveiset Neuvostoliittoon Petroskoin-vierailullaan pääsiäisenä. Kuoro konsertoi

traktoritehtaan kulttuuritalolla, ja tunnelma oli mitä innostunein. Karjalan tasavallan kulttuurityöntekijäin kanssa oli järjestetty tapaaminen, mukana olivat mm. säveltäjä Helmer Sinisalo ja kirjailija Uljas Vikström. Nämä kontaktit innoittivat Toninkin säveltämään kuorolle neuvostokarjalaisia runoja. Tällaista sävellystyötä olivat tehneet jo Kaj Chydenius, Otto Donner ja Eero Ojanen.

Vuosi 1973 oli kuoron kasvun aikaa: syksyllä aktiivijäsenten määrä nousi 50:n paremmalle puolelle. Kasvun syitä olivat yhtäältä yleisen ilmapiirin muuttuminen kuoroharjastukselle otolliseksi, minkä puolesta Toni ja kuorolaisetkin olivat määrätietoisesti työskennelleet, sekä toisaalta juuri Koiton Laulun korkea taso ja sen ohjelmiston tuoreus.

Jäsenmäärän kasvettua oli harjoittelukertoja vähennettävä yhteen viikossa. Viikonloppuseminaarien perinne alkaa tästä syksystä. Aktiivisuutta lisäävä tekijä oli myös läsnäololista, joka rupesi kiertämään harjoituksissa. Suuri kuoro vaati myös järjestöllisesti enemmän: johdotokunnan työ alkoi väkinaistua, sen tehtävät erikoistua.

Kuorokonsertteja monipuolistamaan ja keikkoja varten perustettiin Koiton laulu- ja soitinyhtye, joka saattoi irrottautua esiintymään suurta kuoroa paremmin. Erityiseksi teemaksi sen ohjelmistoon tuli Chi-

le-solidarisuus. Laulu- ja soitinyhtye kuitenkin hajosi jo seuraavana keväänä osan sen jäsenistä siirryttyä pois kuorosta.

Vuosi 1974 oli Koiton Laulun järjestöllisen selkiytymisen aikaa: kuoron säännöt uudistettiin, toimihenkilöiden tehtävät tarkennettiin ohjesäännöllä. Näiden järjestelyjen ansiosta kuoron toiminta vakiintui ja yhtenäisyys lujittui, mikä taas loi perustan taiteellisen tason kohottamiselle.

Jäsenistön määrä pysyi edelleen suurena, joskin vaihtuvuus oli valittavaa: 40:n vanhan laulajan jatkoksi otettiin syksyllä 20 uutta. Jäsenistön rakennetta alettiin tutkia. Todettiin, että noin puolet kuorolaisista on työssäkäyviä, ja että noin puolet opiskelee päätoimisesti. (Myöhemmin suhde on muuttunut siten, että opiskelijoiden osuus on vähentynyt vajaan kolmannekseen.) Ikäjakautuma oli myös laaja: nuorimmaisesta 18-vuotiaasta aina 45:een ikävuoteen. Valtaosa kuorolaisista oli 20–30 ikävuoden välillä.

Ohjelmisto oli painottumassa à cappella -lauluihin, joita olivat suomalaiset kansanlaulut sekä useat neuvostokarjalaisten runoilijoiden sanoihin sävelletyt laulut, mm. "Silmät armaat sinisenharmaat". Orkesteria, johon parhaimmillaan kuului seitsemänkin soittajaa, ei siten aina tarvittu. Orkesterin säestämä oli kuitenkin "Maa" -kantaatti, suuri-

muotoisempi Tonin säveltämä kuoroteos, jonka tekstin oli kirjoittanut Ilpo Tiihonen.

Esiintymisiä oli paljon, yhteensä parikymmentä vuonna 1974. Alkuvuodesta pidettiin konserttikiertue, joka ulottui Kemiin ja Ouluun saakka. Kiertueen ohjelmisto nauhoitettiin "Maa" -levyksi Kulttuuritalon konsertista. Kevään 1974 konsertti oli omistettu kansanlauluille ja neuvostokarjalaisille lauluille. Kansanperinteen vaaliminen oli havaittu työväenliikkeen taistelukykyseksi. Lyyrisemmästä vaiheesta kuoron historiassa kertoo myös vuosikymmenen alussa omaksutun kokomustan esiintymisasun vaihtaminen kansanomaiseen, karjalaistyyppiiseen paitaan. Kansanperinteellä oli korostunut asema myös "Maa" -levyllä. — Julkisuutta saatiin myös esiintymällä radiossa ja televisiossa: Mainos-TV:lle laulettiin "Partisanimarssi", Televisioteatterin näytel-

mään "Maria" tunnussävel. Kesällä pidettiin Reijo Frankin kanssa työväenlaulukonsertti, joka radioitiin suorana lähetyksenä ja josta tehtiin myös kantanauha. Tiheään esiintyminen ei ollut välttämättä hyväksi, sillä toimintakertomus vuodelta 1974 toteaa: "...Vaikka esiintymisiä voidaankin pitää kuoron toiminnan eräänä tärkeimpänä tarkoituksena ja vaikka julkinen esiintyminen monessa suhteessa on parasta harjoittelua, on kuitenkin varmistauduttava, että pystytään tarjoamaan kuulijoille todellista taiteellista nautintoa. Niinpä kritiikkinä onkin todettava, että kuoron kevätkauden liian useasti ja siksi vaillinaisesti omaksutulla ohjelmistolla. Syyskaudella ... keskityttiin pääasiassa harjoitteluun, mikä tuottikin toivotun tuloksen kuoron taiteellisen tason kohoamisena."

Kun kuoro oli kasvanut, sen luontevimmaksi yhteistyön muodoksi eri

järjestöjen kanssa tuli niiden tilaisuuksissa esiintyminen: tällaista yhteyttä harjoitettiin Suomi-Neuvostoliitto-seuran, Suomi-Kuuba-seuran, SKP:n, SKDL:n, Kulttuurityöntekijäin Liiton, Kansan Raittiusliiton ja monien muiden kanssa.

Vuonna 1975 Koiton Laulu oli vakiintunut, kiinteä demokraattinen harrastajakuoro, jonka toiminta jatkui edellisvuosien tapaan vilkkaana. Taiteellisen tason kohoamisen turvasi jäsenistön vähäinen vaihtuvuus, mikä salli myös monipuolisemman ohjelmiston harjoittamisen. Yhteensä harjoiteltiin ja esitettiin 33 laulua, kun luku edellisenä vuonna oli 28. Monipuolisuudesta kertokoot seuraavat esimerkit: Majakovskin-Edelmannin "Puolue", Koskenniemen-Chydeniuksen "On suuri sun rantas autius" sekä Mustosen-Kärjen-Helasvuon "Liljankukka".

Toni Edelmannin ajatukset kuorotoiminnasta olivat vähitellen osoittautuneet tosiksi: työväenkuorojen suosion uusi nousu oli historiallinen välttämättömyys, uutta kuoromusiikkia sävellettiin, ja Koiton Laulu oli sosiaalisena yhteisönä osoittanut toimintakelpoisuutensa. Koiton Laulun päämäärää ei kuitenkaan vielä ollut saavutettu. Tällaiseksi päämääräksi oli asetettu taistelevan, monipuolisen ohjelmiston hallitseva kuoro, joka tunnettaiisiin kauniista ja innostavista lauluistaan.

Keväällä 1976 oli jälleen oma LP-levy tehtävänä. "Koiton Laulu"-levyä äänitettiin lähes yhden työviiikon verran, ja kritiikki olikin voittopuolisesti kiittävä. Kuoron tasoa oli kohottanut kuoron tenorin Johan Trompin antama äänenmuodostuksen ja yksinlaulun yksityisopetus. Uudenaista yhteistyötä olivat kaksi yhteiskonserttia tamperelaisen Nuori Kaarti -kuoron kanssa. Mainittakoon myös loppuvuonna kahdesti esitetty Chydenius-konsertti, jossa Koiton Laululla oli monia kappaleita esitettävänä.

Kun Toni syksyllä 1976 lähti vuoden stipendillä DDR:ään opiskelemaan teatterimusiikin tekoa, saatiin "sijaiseksi" Sibelius Akatemian läpikäynyt pianonsoitonopettaja Monna Kamu. Monna oli kuoron vanha tuttu, vuosikymmenen alussahan hän ja muutkin Agit-Propin kvartetin jäsenet lauloivat Koiton Laulusa. Monna oli temperamenttinen johtaja, joka ei suvainnut juoruamisia ja kutomisia harjoituksissa. Monna kiinnitti erityistä huomiota soinnin puhtauteen. Hän näki paljon vaivaa hioessaan stemmojen yhtenäisyyttä ja kiinteyttä, sekä kaipailli kovasti "sopraanoihin kypsempää naisääniä". Monnan aikana keväällä 1977 jatkettiin myös yhteiskonserttiperinnettä konsertoimalla SNS:n Kullervo-kuoron kanssa Kulttuuritalolla. Kesäkuussa 1977 Koiton Laulu osallistui "Tampere in chorus" -kil-

pailuun kansanlauluja ja neuvostokarjalais-suomalaisia lauluja sisältävällä perusohjelmistollaan, ja sait tästä diplomien kahdella hopeamerkillä. Kesäkuussa pidettiin Helsingissä myös kaksi puistokonserttia.

Syksyllä 1977 Toni Edelmann otti jälleen kuoron johtoonsa. Koiton Laulu ryhtyi valmistautumaan 25-vuotisjuhlakonserttiinsa...

Koiton Laulu ja raittiusyhdistys Koitto

Ajatus kuoron perustamisesta heräsi Jollaksen kesäleirille vuonna 1952 osallistuneiden Suomen Demok-

raattisen Nuorisoliiton jäsenten keskuudessa. Monien perustamiseen liittyneiden ongelmien keskellä olivat tärkeinä kysymykset harjoitustiloista ja johtajasta. Lankeksi lähes luonnostaan, että kuoroa alkoi vetää Nuorisoliiton ohjelmityön ohjaaja Reino Sandell, mutta kysymys harjoitustiloista oli edelleen ilmassa. Kuoron halukkaiden joukossa oli kuitenkin muutamaa vuotta aikaisemmin perustetun Koiton Nuorisoklubin jäseniä, jotka kysyivät harjoitustiloja RY Koiton talosta. Koitosta löytyikin silloin, kuten usein aikaisemminkin, tilat aktiiviselle toiminnalle. RY Koitosta löytyi muutenkin tukea esiintymisten ja talouden järjestämisessä ja nuorisokuoro

toimikin Nuorisoklubin alajaostona, vaikkakaan virallista organisatorista yhteyttä Koittoon ei ollut. Aatteelliset yhteydet SDNL:oon olivat myös hyvin läheiset ja kuoron jäsenistö pitikin nuorisokuoroa "nuorisoliittolaiskuorona", olivathan kaikki jäsenet myös nuorisoliittolaisia.

50-luvun puolivälissä heräsi kuoron ja yhdistyksen piirissä keskustelua Koiton Nuorisokuoron luonteesta ja silloin ryhdyttiin myös toimiin kuoron rekisteröimiseksi itsenäiseksi yhdistykseksi. Kuoron sääntöjä käsiteltiin myös Koiton johtokunnassa ja niitä muokkailtiin useita kertoja, mutta varsinainen rekisteröityminen yhdistykseksi tapahtui vasta seuraavalla vuosikymmenellä. Nuorisokuoron taloudenhoito itsenäistyi ja keskusteltiin myös Koitolta saadun taloudellisen avun säännöllistämisestä. Kuoron edustajia oli myös usein, tosin epäsäännöllisesti, Raittiusyhdistys Koiton johtokunnassa ja Koiton Nuorisokuorosta voitaneenkin puhua jo tällöin RY Koiton jaostona aikaisemman hieman epämääräisen suhteen jälkeen. Useimmat kuoron jäsenistä tunsivat edelleen läheiseksi suhteen SDNL:oon ja kaipasivat tiiviimpää yhteistyötä. Näin ei kuitenkaan järjestöllisellä tasolla tapahtunut, vaan vuoden 1960 toimintakertomuksessa on maininta: "...nuorisoliittokin on jättänyt kuoron kokonaan Koiton huomaan".

RY Koiton panos kuoron toimintaan lisääntyi järjestöllisen suhteen tiivistyessä ja se on heijastunut erilaisina tukimuotoina, joita Koitto on suunnannut kuorolle. Tärkein niistä on samalla ollut yksi Koiton Laulun toiminnan perusedellytyksiä, nimittäin kunnollisten ja riittävien harjoitustilojen tarjoaminen kuorolle sen toiminnan alusta alkaen. Yhdistys on usein tukenut kuoron suunnitelmien toteutumista myös taloudellisesti. Tällaisia vuosien varrella toistuneita tukimuotoja ovat olleet mm. uusien esiintymispukujen hankkimisen tukeminen sekä kuoron järjestämien konserttien onnistumiseen tähtäävä tuki, jota on annettu, paitsi tarjoamalla Koiton juhlasali kuoron konserttikäyttöön, myös ostamalla usein konserttilippuja konserttien taloudellisen tuloksen turvaamiseksi.

Pitkäjänteisempää Koiton Nuorisokuoron toiminnan edistämistä on ollut eräiden sen jäsenten laulu- ja muiden musiikkiopintojen tukeminen stipendein 50-luvulla. Näin on pyritty nostamaan kuoron taiteellista tasoa ja löytämään solisteja omasta joukosta. Joitakin kertoja on Koitto myös maksanut lyhytaikaisesti taiteellisen johtajan palkkion.

Koiton Laulu ja sen yksityiset jäsenet ovat toimineet Koitossa myös muuten kuin esiintymällä erilaisissa tilaisuuksissa. Yhdessä yhdistyksen

muiden jaostojen kanssa on kuoro eräinä kesinä ollut mukana Lammasaaren ravintolan pidossa sekä järjestämässä peli-iltoja Lammasaareen. Vakituinen yhteistyömuoto aikaisempina vuosina on myös ollut ns. rukouslauantaitanssien järjestäminen. Rukouslauantaisinhan sai tanssia vain ohjelmallisen illanvieton lopuksi. Yhteistä toimintaa on ollut myös muiden iltamien ja joulujuhlien järjestämisessä.

Koiton Laulun suhde Raittiusyhdistys Koittoon on ollut elimellisen tärkeä kuorolle. Kuoro on toiminut enemmän tai vähemmän aktiivisesti Koiton jaostona lähes koko toimintansa ajan. Sillä on usein ollut ja on parhaillaankin edustajansa RY Koitto ry:n johtokunnassa sekä valitusjaostossa ja erilaisissa muissa toimikunnissa ja se on monin tavoin osallistunut Koiton toimintaan, paitsi esiintymällä eri tilaisuuksissa, osallistumalla muuhun järjestötoimintaan. Koiton tärkeiden kuorolle tajuaa, kun toteaa olevan täysin realistista sanoa, että ilman Koittoa ei olisi myöskään Koiton Laulua. Ellei Koitto olisi tarjonnut harjoitustiloja kaupungin keskustasta kuoron perustamisesta lähtien sekä usein myös muita toimintaedellytyksiä, olisi kuoron perustaminen vaikeutunut huomattavasti eikä sen toiminnan ylläpitäminen 60-luvun vaikeina vuosina olisi luultavasti ollut mahdollista.

Koiton Laulun toiminnan jälleen aktivoituttua 70-luvulla on myös suhde Koittoon kiinteytynyt. Kuorolla on ollut edustaja Koiton johtokunnassa ja työvaliokunnassa ja monet sen jäsenistä ovat liittyneet myös Koiton jäseniksi. Koiton Laulu on edelleen käynyt usein Koiton ja Kansan Raittiusliiton eri tilaisuuksissa. Kuoro on levyttänyt ns. raittiuslevyn Kansan Raittiusliitolle sekä esittänyt johtajansa Toni Edelmannin säveltämän Koitolle omistetun juhkakantaatin "Maa" RY Koiton 90-vuotisjuhliissa.

Tosi kuorolaisia

Arvoitus: Mukana Koiton Nuorisokuorossa 1952 ja Koiton Laulun juhlakonsertissa 1977, mikä se on?

Sehän on tietysti aviopari Teuvo (eli Naku) ja Maija-Liisa Kankkunen, sitkeistä sitkein ja uskollisista uskollisin basso-altto-pariskunta, joka on laulanut kuorossa täydet 25 vuotta. Ja aikoo laulaa edelleenkin. Naku ja Maija, miten te oikein lähditte kuoroon mukaan?

NAKU: Minä toimin Rekolan Demokraattisissa Nuorissa, meillä oli siellä kisälliryhmäkin. SDNL:n piiristä tuli kirje, jossa kerrottiin näistä kuorosuunnitelmista ja pyydettiin kiinnostuneita mukaan. Minä tietysti lähdin.

MAIJA: Meillä taas oli Kruunuhaassa kisällitär-ryhmä, jossa minä lauloin kolmisen vuotta. Tämä Naku se minut kuoroon houkutteli. Vaikka ei me Nakun kanssa silloin sen paremmin tunnettu, nähtiin kuitenkin aina toisiamme tilaisuuksissa ja juhlissa.

Kuoro siis oikeastaan vei teidät yhteen (pisteitä kuorolle, sillä liitto on mitä onnellisin)?

NAKU: No niin kävi. Vaikka sellaista jahkailuahan se vielä jonkun vuoden oli. Kuorokronikassakin kirjoittivat meistä, että

”sitten on se Naku ja Maija, joista ei mitään tulla taia.”

Kun eivät tienneet, oliko siinä mi-

tään vai eikö ollut. Mutta kyllä siinä oli. Naimisiin mentiin 1955.

MAIJA: Kuorossa muodostui muitakin pareja. Jatkossakin tämä avioituminen lisäsi kuorossapysymistä, sillä kävi niinkin, että jos vaikka otti miehen kuoron ulkopuolelta, niin sepä ei enää päästänyt-kään vaimoa kuoroon. Oli mustasukkainen, ihan totta.

No mitenkä te pääsitte harjoitukseen, kun lapset olivat pieniä? (Tietämättömille kerrottakoon, että lapsia on kolme.)

MAIJA: Jos ei isoäiti ehtinyt hoitaa, niin otettiin ne mukaan. Meidän lapset on vauvasta saakka olleet niin monissa konserteissa ja tilaisuuksissa, että ne on tottuneet olemaan vieraisissa hiljaa. Kotona ne sitten mölyävät.

Oliko silloin 50-luvun alussa kuoroja enemmänkin, vai millaista oli työväenliikkeen musiikkiharrastustoiminta?

NAKU: Vähän joka nuoriso-osastossa oli tämä ”pakollinen kuvio”: kisallit, kisällittäret, puhekuoro ja tanhuryhmä. Kuoroja oli muutamia, mutta nuorisokuoroja ei ollenkaan. Kullervo-kuoro oli. Minä työskentelin silloin sellaisen muurarin apupoikana, joka lauloi Kullervo-kuorossa. Sehän myi sitten minulle konserttilipunkin. Minä menin Kullervo-kuoroa kuuntelemaan, ja se olikin ensimmäinen kosketus kuorolauluun.

Koiton Nuorisokuoro oli perustamisestaan lähtien selvästi poliittinen kuoro. Mitä sellaisessa kuorossa laulaminen merkitsi 50-luvulla?

MAIJA: Sellaiseen harrastukseen oli vaikea saada työnantajalta lomaa. Minäkin olen ottanut monet lopputilit, kun en ole saanut festivaalien ajaksi järjestymään vapaata. Bukarestin festivaalien kohdalla kävi helpommin – olin silloin eräässä pikkuliikkeessä töissä, ja sain siellä meneväni maalle ja otin kuukauden loman. Hyvin se olisi tämä juoni onnistunutkin, mutta sitten neuvostoliittolaiset nuoret kutsuivat meidät festivaalien päätteeksi viikon vierailulle maahansa. Kotiinpaluu myöhästyi, ja piti lähettää Bukarestista kortti, että tervehdys, tänne sitä nyt on maalta jouduttu. Mutta töihin tullaan kyllä heti kun keritään.

Lyhyempiäkin vapaita oli vaikea saada. Kerran joutui Onni Kelo henkilökohtaisesti soittamaan työnantajalle ja pyytämään minulle vapaata kuorokilpailua varten. Ja työnantaja oli niinkin iso kuin Elanto.

NAKU: Poliittinen ilmapiiri oli silloin kylmän sodan sävyttämä. Se vaikutti kuorossa jopa jäsenkatona, eivät kaikki uskaltaneet riskeerata työpaikkaansa tulemalla kuoroon. Silloin paljon korostettiin sitä, että oltiin raittiuskouros. Se vähän pehmensi. Toisaalta penseä suhtautuminen pakotti meidät mahdollisim-

man hyviin suorituksiin. Ajateltiin, että näytetään miten työväenkuorokin vaan osaa olla tasokas. Ja laulettiin me tosiaan jopa presidentti Paasikivelle YYA-sopimusjuhlassa. Ja Paasikivi siinä eturivissä nyökytteli, kaipa se oli kuulemaansa tyytyväinen.

MAIJA: Kuorossaolo kasvatti kommunistista moraalialia. Yhteishenkeä ja vastuuta. Meillä oli paljon talukoita ja muuta toimintaa. Haluttiin antaa mahdollisimman paljon tälle työväen asialle. Ja toisaalta jouduttiin myös itse rahoittamaan toiminta ja maksamaan mm. festivaalimatkat.

NAKU: Ja kullä se into kuorossakin näkyi. Lähes ainahan me oltiin kilpailuissa ensimmäisiä. Kuoron sisällä muodostui myös kvartetteja ja muita pieniä lauluryhmiä, jotka sijoituivat nekin.

Millaisia olivat 50-luvun festivaalit – Berliini, Bukarest, Varsova, Moskova...?

NAKU: Berliini 1951 oli meidän ensimmäinen festivaali. Sota näkyi ja tuntui Berliinissä. Savua ja tuha-kaa oli niin, että vaatteet mustui noesta. Silloin oli joka työllä muodikkaat valkoiset nilkkasukat, ja mustaksi meni nekin. Berliiniläisten vaatetuksessa oli vielä paljon sotilasvaatteiden jäännöksiä. Berliinissä sai ihan uudenlaisen kontaktin saksalaisiin, niitä oli muitakin kuin näitä Lapin tuhoajia. Järjestelyt pelasivat, ja ruoka kotoisen jauhososin ja pe-

runan jälkeen oli tosiaan maistuvaa. festivaaleille mentiin junalla Ruotsin läpi, ja läpikulkumatkalla syötiin jo mahat kipeiksi hedelmiä ja suklaata. Ruotsalaiset kauppiat sen kun nostivat hintoja — ei niille uskaltanut edes kertoa, että oltiin festivaaleille menossa. Kotimaassa porvarilehdissä parjattiin, että älkää hyvät ihmiset päästäkö lapsianne sinne Saksaan, eihän ne saa siellä ruokaakaan vaan kuolevat nälkään. Huhuttiin lavantaudistakin. Kun me sitten tultiin takaisin metrinpituisten makkarapötköjen kanssa, niin kyllä hämmästelyä riitti. Mutta eipä porvarilehdiltä silloinkaan mennyt sormi suuhun. Ne rupesivat nyt syyttämään meitä: miten te kelvottomat kehtasitte käydä siellä syömässä saksalaisten ruuat loppuun!

MAIJA: Festivaaleilla teki vaikutuksen ennen kaikkea sosialististen maiden ohjelmaryhmien taso. Siellä oli joka maalla oma iltansa, ja kyllä joka ilta oli yhtä juhlaa.

NAKU: Bukarest 1953 oli ennen kaikkea eksoottinen. Ihmiset asemilla olivat niin innoissaan meidän tuloista, että kun käden uskalsi työntää junan ikkunasta ulos, niin sitä puristeltiin niin, että meni sormukset keroon. Joka asemalla kansa vaati kuoroa ulos, ja uloshan me sitten aina mentiinkin ja laulettiin asemalaiturilla. Kaikki festivaalivieraat — ja meitä oli yli 2000! — saivat kukkia, ei mitään puketteja, vaan valtavia

luonnonkukista solmittuja seppeleitä. Niitä oli juna väärälläan, kai siinä junassa oli lopulta kukkia enemmän kuin ihmisiä, käytävät ja hattuhyllyt täynnä.

MAIJA: Kuoron esiintymiset festivaaleilla sujuivat aina hienosti. Tai niin hienosti kuin saattoivat, sillä me osattiin siihen aikaan stemmamme vain korvakuulolta. Ei kuorolaiset olleet saaneet senkään vertaa musiikinopetusta, kuin nykyisin saa lapset jo koulussa. Siksi kuoro yleensä sijoittui festivaaleilla pronssirymään.

NAKU: En minäkään silloin mitään vielä osannut. Muistan hyvin, miten itsekseni kitaran kanssa lopulta opettelini nuotit ja aika-arvot.

25 vuoteen on mahtunut ties miten monta kuoron johtajaa, ja kaikilla heillä tietysti on puolensa ja puolensa. Millainen on kuorolaisen "toivejohtaja"? Ja kuka Koiton Laulun johtajista on sellainen ollut?

MAIJA: Onni Kelo on kyllä ehdoton ykkönen. Hän oli niin uskomattoman innostunut. Hän teki kuoron hyväksi paljon enemmän kun johtajat yleensä. Onnin aikana meillä oli kuoroiltoja, joissa opiskeltiin laajemmin musiikkia. Esiteltiin jopa koko sinfoniaorkesterin soittimisto. Onnihan oli orkesterinjohtaja ja kyllä kapellimestarinote näkyi. Se näkyi jo lyöntitekniikassa.

NAKU: Minäkin moneen kertaan stemmoja harjoittaessani huomasin, miten vaikeaa johtaminen on. Ei

siinä minulla aluksi meinannut edes tahti pysyä — kun kuoro hidasti, hidastin minäkin, ja laulu rupesi laahaamaan niinkuin se olisi soitto-rosia, josta veto loppuu.

MAIJA: Onnilla oli auktoriteettia sitäpaitsi. Hän sai kuoron mukaan. Onni kohotti meidän tasoa paljon sitä kautta, että tutustutti meidät musiikkiin laajemmin, liedehin, oopperaan... olihan meillä sitten yhteen aikaan oopperan kausikortitkin. Niin me siitä innostuttiin.

Millainen on sitten kuorolaisen kannalta "toivelaulu"? Millaisia lauluja on kiva laulaa?

NAKU: Laulun mieluisuus ei niinkään riipu itse laulusta. Onhan mukava laulaa hyvinkin erilaisia lauluja. Mutta sovitukselta on paljon kiinni. Varsinkin kun ei ole sopraano, joka useimmiten laulaa melodiana, olisi tärkeää, että omakin stemma olisi jotenkin melodinen. Toivoisi, että sovittajat ottaisivat enemmän laulajat huomioon kun sovittavat. Tekisivät joka stemmasta kokonaisuuden ja muistasivat myös olla ylittämättä kunkin äänen äänialaa. Jos basso saa kimittää sellaista, mikä olisi tenorin heiniä, niin se on sekä rasittavaa laulajalle että kärsimystä kuulijalle.

Se miten tärkeää Kankkusten mukanaolo on ollut Koiton Laululle, paljastuu varsin oivallisesti, kun tutkaillaan 60-luvun alkuvuosia. Silloinhan kuoro oli laskusuhdanteessa,

se pienehen kuin pyy maailmanlopun edellä...

MAIJA: Syksyllä 1961 me lähettiin puoleksi vuodeksi Tshekkoslovakiaan opiskelemaan espanjaa Helsingin festivaaleja varten. Meidän piti nimittäin työskennellä festivaaleilla — minä hoitaisin kuubalaista valtuuskuntaa ja Naku muiden latinalaisen Amerikan maiden valtuuskuntia. Kun lähdettiin, oli kuoro vielä olemassa. Kuorolaiset lähettivät aluksi meille Tshekkoslovakiaan nuottejakin.

Nuoteista huolimatta kuoro oli kuitenkin viimeisillään?

MAIJA: Niin oli. Ja eikö ne hyväkkäät lopettaneet sen kuoron sillä aikaa kun me oltiin poissa! Siinä meni sitten Helsingin festivaalit ilman kuoroa ohi. Mutta sitten perustettiin kuoro uudestaan, kun Pirkko Poukka lupautui johtajaksi, ja 16 innokasta kuorolaista olivat valmiit maksamaan itse johtajansa palkankin.

Miten tämä uusi yritys sitten onnistui?

MAIJA: Onnistuihan se, ja Pirkon aikana meillä oli melkoisesti esiintymisiäkin. Se aika oli kuitenkin sellaista kuorojen aallonpohjaa.

NAKU: Meidänkin piti rukata ohjelmistoa hieman viihteellisemmäksi, kun kaikennäköiset rautalan-kabändit alkoivat kilpailla suosiosta meidän kanssa. Piti saada lisää vauhtia. Silloin näitä latinalaisia

kappaleita otettiin paljon ohjelmiin. Ja muutakin viihteellistä: Dnepr, Syyslaulu... Pirkko laulatti meillä jopa Schumannin Mustalaiselämää, mutta se oli sentään liikaa, ei se oikein meidän porukalle istunut.

MAIJA: Nyt jälkeinpäin huomaa, miten selvästi kuoro on sidoksissa yleiseen poliittiseen kehitykseen. Osa sitä. Jos me 60-luvun alussa oltais laulettu "veriset vaatteet ja aatteet", niin arvaa olisiko tullut esiintymistilauksia? Ja niistä oli kuoron jatkuvuus paljon kiinni.

NAKU: Ryhmäkin oli niin pieni, että harjoituksista sai jäädä pois vain omien hautajaisten takia. Muuten olis ollut kohta edessä kuoron hautajaiset. Mutta niitä ei onneksi tullut.

Vaan tuli 70-luku?

NAKU: Niin tuli. Me oltiin aina toivottu saavamme kuoroon vahvistusta Sibelius-Akatemiassa opiskelevista, ja tämä toive toteutui silloin. Se vaikutti heti kuoron tasoon. Nämä ihmiset suhtautuivat musiikkiin vakavissaan. Silloin oli helpompi laulaa itsekin, kun koko porukka otti tosissaan.

MAIJA: Siinä vaiheessa tämä poliittisen ilmapiirin muutos esimerkiksi opiskelijoiden keskuudessa vaikutti myös. Kuoro esiintyi 70-luvun alussa Vanhalla lähes joka kissanristiäisissä. Siellä oli aina keskiviikkoisin teema-iltoja, ja niissä me vakituisesti käytiin laulamassa. Si-

hen aikaan innostus vanhoihin työväenlauluihin oli niin valtavaa, että vaikka niitä olis laulettu nuotin viereistä, niin aina tuli uskomattomat aplodit. Jo ihan sen laulun takia.

Ei voi laskeakaan niitä esiintymistilaisuuksia, joissa te olette 25 vuoden aikana ehtineet olla mukana. Onko joku tilanne painunut erityisesti mieleen?

NAKU: Kerran oltiin joskus 50-luvulla "elävänä kulissina" isossa messuhallissa, tilaisuudessa, jossa Hertta Kuusinen piti parin tunnin maratonpuheen. Päälle vielä Jyryn voimistelijattaret esittivät ohjelmaa. Me seisottiin koko ajan lavalla. Piti olla ihan liikkumatta, ja ilmeiden piti kaiken huipuksi myötäillä puhujaa.

MAIJA: Se oli rankkaa. Kun oltiin niin nuoria ja kärsimättömiä silloin. Toinen keikka, ei rankka vaan nolo, ja siksi muistiin jäänyt, oli televisioesiintyminen Moskovon festivaaleilla. Se oli suora lähetys. Me esitettiin suomalainen kansanlaulu, ja se meni niin pieleen kuin mennä voi. Sen perään Lasson Serenadi kyllä onnistui loistavasti, mutta miksi piti juuri kansanlaulusta tulla niin surkea...

Miten te olette jaksaneet 25 vuotta läpi? Siihen on varmasti mahtunut ikäviäkin vaiheita, laskukausia, epäonnistumisia... Ja ennen kaikkea valtavasti työtä. Onko se sitten antanut jotain, ja onko se kannattanut?

NAKU: On tietysti ollut aallonharjat – ja pohjat. Mutta joku kumma velvollisuudentunto ja halu viedä eteenpäin, säilyttää tätä perinnettä, joka kuorolla on jo, se on pitänyt mukana. Johan se olisi kuin avioero, jos lähtisi kuorosta. Kyllä siinä jotain korvaamatonta rikkoutuisi.

MAIJA: Koiton Laulu on meille sellainen toinen luonto jo. Se kuuluu kuvioon.

NAKU: Ja kun kuorossa menee huonosti, totta kai on tylsä olo. Mutta silloin täytyy vaan koettaa näyttää itse esimerkkiä. Jaksaa olla aina kiinnostunut laulamisesta ja pyrkiä kohottamaan tasoa.

MAIJA: Musiikki on kaiken kaikkiaan meitä molempia lähellä, mutta kyllä kuorossa ollessaan saa tuntuun kulttuuriin kokonaisuudessaankin. Onhan meidän kuorosta lähtenytkin monia eri alojen taiteilijoita. Ja kuorolaiset muutenkin ovat harrastaneet kulttuuria – yhteen aikaan meillä oli esimerkiksi paljon yhteisiä näyttelykäyntejä.

NAKU: Johan minustakin tulis aivan epäkultturelli, jos tämä laulaminen loppuisi. En pärjäisi edes omille vanhemmilleni. Isä on ikänsä maalannut, ja molemmat vanhemmat ovat aktiivisia teatterin harrastajia. Siellä ne nytkin puuhaavat eläkeläisten kanssa uutta näytelmää Rekolan työväennäyttämölle...

Ja niin kehä kiertyy umpeen ja

palataan lähtökohtaan. Työväen asiaan, laulamisen sisältöön ja syyhyn, sen poliittiseen merkitykseen. Millä tavoin kuorossa laulaminen on poliittisesti mielekästä?

NAKU: Kuoro on kollektiivi. Jos se kollektiivi toimii hyvin, se kasvat-
taa yksilöitään. Kasvattaa ottamaan huomioon toinen toisensa, ymmärtämään erilaisuutta. Ja ennen kaikkea se saa huomaamaan, ettei erilaisuus ole yhteistyön ja yhtenäisyyden este. Tässä on minun mielestäni kuorolaisen kannalta kuorotoiminnan suurin poliittinen merkitys: tällainen toiminta lisää yhtenäisyyttä. Ja se sitten vaikuttaa laajemmin, koko Suomen työväenliikkeen yhtenäisyyteen, ja sitä kautta kansojen maailmanlaajuisen solidaarisuuden voimistumiseen.

25 vuotta kuorossa – Kankkusen pariskunta ei enää ole nuori. Kankkuset ovat aikuisia ihmisiä ja niin on kohta koko tämä Koiton Laulu. Kaikkihan me vanhenemme. Silti arvosteluissa jatkuvasti kiinnitetään huomiota kuoromme nuorekkuteen.

Kun Kankkusia katselee ja kuuntelee, alkaa ymmärtää, miksi niin on. Se nuoruus, joka Koiton Laulusta parhaimmillaan säteilee, ei ole ikävuosien vähäisyyttä. Se on pikeminkin tulevaisuudenuskoa, valoisaa näkemystä, elämästä, sosialistista vakaumusta. Uskoa siihen, että asiat vielä kerran yhtenäisin voimin

muutetaan paremmiksi, ja että laulu siinä muuttamisessa auttaa sekä laulajaa että kuulijaa.

Lähteet:

Koiton Nuorisokuoron – Koiton Laulun pöytäkirjat, vuosikertomukset ja toimintasuunnitelmat vv 1952 – 1977

Raittiusyhdistys Koitto ry:n pöytäkirjat vv 1952 – 1977

Kansan Uutisten arvostelut 9. 4. 1957, 21. 4. 1958, 27. 4. 1959, 1. 11. 1963

Haastattelut:

Edelmann Toni
Hyryläinen Martti
Kankkunen Maija ja Teuvo
Korhonen Toivo
Lohikivi Reino
Sandell Reino
Skoutti Matti

Koiton Nuorisokuoron – Koiton Laulun johtokunnan puheenjohtajat:

Reino Lohikivi 1953 – 54
Niilo Kämäräinen 1954 – 58
Eero Salminen 1958 – 60, 1962 – 64
Eelis Korhonen 1961
Anja Tummala 1962
Yrjö Valtonen 1965 – 70
Sirkka Tolonen 1970 – 72
Kimmo Salmio 1973, 1975 – 76
Anneli Sorvali 1974
Marjatta Mäenpää 1977

25-vuotiasta Koiton Laulua tervehtivät:

Raittiusyhdistys Koitto r.y.
Kansan Raittiusliitto r.y.
Suomen Kommunistinen Puolue r.p.
Voimistelu- ja Urheiluseura Koiton Riento
RL:n osasto nro 280, Helsingin Betoniraudottajat
Vapaa-ajattelijain Liitto r.y.
Rakennustyöläisten liitto r.y.

Suomen Demokratian Pioneerien Liitto r.y.
Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto r.y.
Suomen Naisten Demokraattinen Liitto r.y.
Suomen Kansan Demokraattinen Liitto r.p.
Suomen Rauhanpuolustajat –

Fredskämparna i Finland r.y.
Kulttuurityö r.y.
Peruspankki r.y.
Arabikansojen ystävyyssseura r.y.
Suomi-Vietnam-seura r.y.
Suomi-Chile-seura r.y.
Kulttuuritalon kuoro- ja orkesteri r.y.
RL:n osasto nro 1, Helsingin Kirvesmiehet r.y.
SNS:n Kullervo-kuoro r.y.
Kumi- ja Nahkalyöväen Liitto r.y.
Suomi-Neuvostoliitto-seura r.y.
Suomi-Neuvostoliittoseura – Hgin piirijärjestö r.y.
Sosialistinen Opiskelijaliitto
SOL-Hki-Uudenmaan piiri
Torkkelinmäen Nuoret Toverit
Tiedonantaja
Suomi-Kuuba-Seura
Suomi – DDR-Seura
Kansankulttuuri ja kirjakauppa
Suomen elokuvakerhojen liitto
SEKL r.y.

SNDL-Uudenmaan piiri
Kulttuurityöntekijäin Liitto r.y.
Teatterikeskus r.y.
KOM-teatteri
Ryhmä-teatteri
Penni-teatteri
Ahaa-teatteri
Raatikko
Ohjelmakeskus
Demokraattinen nuorisokuoro
Nuori Kaarti r.y.
Kansan Lakipalvelu
Sosialistinen Lakimiesyhdistys r.y.
Uudenmaan Sosialistinen Nuorisoliitto
Pioneeritoveri
SKP:n Uudenmaanpiiri
Koiton Sekakuoro
Kanerva-kuoro
Kansan Raittiusliiton Hgin piiri r.y.
Työväen Sivustysliitto

Taideaineiden Opiskelevat Sosialistit
RL:n osasto nro 601, Hgin Muurarit r.y.
Pitäjänmäen Demokraattiset Nuoret

varras
on edullisempi
kuin luuletkaan

ravintola
varras

Mannerheimintie 68 puh 493 591
avoinna: ma-pe 11-24 la 14-22 su 12-22

Teboil on Suomelle tärkeä

Teboil on yli 40-vuotisen toimintansa aikana kehittynyt maamme suurimmaksi öljyalan jakeluyhtiöksi.

Tänä päivänä Teboil näyttelee erittäin merkittävää osaa Suomen öljyhuollossa.

- Teboil tuo maahan noin 80% kaikista valmiista öljytuotteista.
- Teboil kehittää ja valmistaa itse voiteluaineita ja autokemikaaleja.
- Teboililla on koko maan kattava yli 350:n huoltamon verkosto.
- Teboililla on yhteensä 20 meri- ja sisämaan varastoa. Nämä kattavat koko maan ja takaavat tuotteitten joustavat ja nopeat toimitukset kaikkialla Suomessa.
- Teboil on merkittävä työllistäjä. Oman henkilökuntansa lisäksi se luo välillisesti tuhansia työpaikkoja mm. vuokraamiensa huoltamoiden kautta.

TEBOIL

tärkeä osa suomalaista öljyhuoltoa

Kenen lehteä luet?

— 5 prosenttia työttömyyden tulevaisuudessa normaalia

Toimintakampanja työllisyyden parantamiseksi

Työväen ykköslehti
Kansan Uutiset
puolustaa etujasi

Tilaa Kansan Uutiset

- ainoa 7-päiväinen
- suurin levikki - 55 600 kpl
- SKDL:n ja SKP:n pää-äänenkannattaja

Postita kuponki kirjekuoressa osoitteella:
Kansan Uutiset, Kotkankatu 9-11, 00510 Helsinki 51

Leikkaa irti ja postita heti.

TILAAKANSAN UUTISET

Vuosikerran, 215 mk. Tilaus alkaa heti 1.1.1978

Sopimustilauksena. Tilaus alkaa heti 1.1.1978

Laskutusjakso 3 kk- 55 mk 6 kk- 108 mk 12 kk- 210 mk

Tämän kupongin voit myös jättää Kansan Uutisten asiamiehelle.

Sukunimi

Etunimi Puh

Jakeluosoite

Postinumero ja

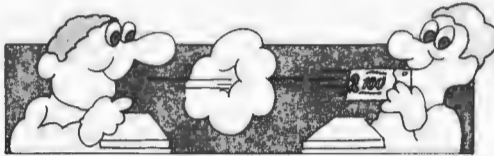
-toimipaikka

STS:ssä eletään nyt reaaliaikaa.

Jokainen STS:n konttori on omasi.

Raha kulkee konttorista toiseen sekunnissa.

Työvænpankki on Suomen ensimmäinen ja täydellisin reaaliaikapankki. Se merkitsee ennenkaikkea nopeaa, ja joustavaa asiakaspalvelua. Tule mukaan STS:n reaaliaikaan!

**SUOMEN TYÖVÆEN
SÄÄSTÖPANKKI**
palkansaajan pankki

J-PAINO KY

Kalliolanrinne 4 Hki 51
Puh. 739 788

Syksyn kirjallityksiä –
lyhyiden proosaa

MATTI ROSSI
KUUKKELI
ja muita
tarinoita

Novelleja hiljentyvästä myönteisestä
raikuvaan satunnaisesti. Ovh. s.d. 52 Tammi

ARVO
SALO

*Kirjaita
hylyistäni*

Salo on koennut ärhäköiden ja lempeitten
juttujensa parhaimmiston yksiin kansiin.
Ovh. 47/55,- Tammi

TURVAVARUSTELTU **ELITE** 1500

**Lisävarusteitakin
yli tonnilla
hinta silti alk.**

14.990 mk
ovh

Turvavarusteltu Elite 1500 on ajanmukainen 4-ovinen viiden hengen perheauto. Sen jarrujärjestelmässä on kaksi toimintapilriä, tehostin ja edessä levyjarrut. Elite 1500:n turvallisuutta lisäävät myös vankka korirakenne, niskatuet, automaattiturvavyöt ja turvallisuuskojetaulu. Lisäksi Elite 1500:ssa on tehokas tuuletus- ja lämmitysjärjestelmä sekä 80 hv:n moderni ja taloudellinen moottori.

12 kuukauden takuu ilman kilometrirajoitusta, 6 vuoden Tectyl ruostumattomuustakuu ja Lokarit.

ELITE PICK UP
OVH. 10.980 MK

Matkajärjestelyne ystävällisissä käsissä

- ★ ryhmämatkat
- ★ yksityismatkat
- ★ seuramatkat
- ★ nuorisomatkat
- ★ ammatti- ja erikoismatkat
- ★ hotellivaraukset

Ja meiltä saat myös muiden matkatoimistojen matkoja esitteiden hinnoilla.

Uusi osoittemme: Kaivokatu 10 B 8. krs.
00100 Helsinki 10
Puh: 661 001

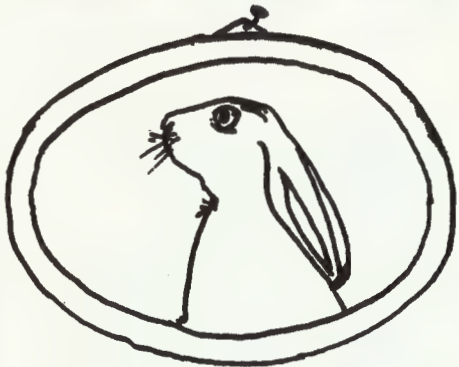
TYÖN JA TAISTELUN LAULUJA

ÄÄNESTÄ TYÖVÄEN EHDOKKAITA

Presidentin valitsijamiesvaalit 15.-16.1.1978

TULOSSA VÄRIELOKUVA
MIEHEN JA JÄNIKSEN
LÄMPIMÄSTÄ SUHTEESTA

Jäniksen uusi
ohjaus :
Risto Järva
päärooli :
Antti Litja

FILMINOR

T I L A A

MM

MAAILMA JA ME

- tietoa Neuvostoliitosta

SOITA puh. 773 690

Keski-Uusimaa painaa

LEHDET

Offsetrotatiossa yhdellä tai useammalla värillä, myös hinnastot, mainokset, luettelot on edullista painaa rotaatiossa jo 10.000 kpl painoksesta lähtien.

ESITTEET

2-väri arkkioffsetkoneessa: Vaativat monivärisitteet ja tuotekuvastot. Suurin arkkikoko 72 x 102 cm.

KOTELOT

Koottavat kotelot ja pakkaukset. Myös moniväriset Kartongin vahvuus 0,8 mm max. Suurin arkkikoko 72 x 102 cm.

Keski-Uusimaa Oy on painanut korkealaatuisia painotuotteita jo lähes 60 vuoden ajan ja offsetkoneillakin yli kymmeneri vuotta.

Hoidamme myös postitiluksen kahdella ATK-postitusautomaatilla.

Laitteisto on uutta ja ajanmukaista.

Ottakaa yhteys.

Ylläfaktori Martti Sohmari

Faktori Arvo Aarnio

Teknikko Jouko Väisänen

KESKI-UUSIMAA OY

04200 Kerava

Puhelin 244 244 vaihde

Kannattaa aina kysyä...